

697

פרוטוקול מס' 31/א

מישיבה של ועדת החינוך והתרבות, התקיימה
ביום ג', ג' בתמוז, תשס"ז
12.6.56, בשעה 11.11.

ב. כ. ה. נ.:

- חברי הוועדה: ט. פרסיץ - היו"ר
- א. אבראל
- ד. הקטין
- פ. זוארץ
- ט. כפרית
- ח. סגור-כהן
- ד. נצר
- ד. צברי
- ב. הראל
- א. רזיאל-נאור
- י. רפאל
- א. תלמי

מוזמנים:

- מר ארן - שר החינוך והתרבות
- מר אונא - סגן שר החינוך והתרבות
- מר אסף - סגן שר החינוך והתרבות
- ד"ר אבידור - המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות
- מר שריד - המנהל הכללי של משרד החינוך
- גב' סטנר - היועצת המשפטית של משרד החינוך

דוד-הילד:

- א. תשובות על שאלות חברי הוועדה;
- ב. אפליה בחינוך הממלכתי-הדתי.

=====

היו"ר ש. פרסיץ:

אני פותחת את הישיבה.

כיום הוועדה ובמסגרת ברצוני לברך את הה"כ אונא
ומספ להתמנות לסגני שר החינוך והתרבות, ולאחל להם הצלחה בעבודתם.

ד. נצר:

האם יש כבר הצעות ביחס לסידור ילדים גילאי
חמש בגני-הילדים בשנת הלימודים הבאה?
האם גם בשנה הבאה יבקרו ילדים בגיל חינוך חובה בגני-ילדים של
הרצוני נשים, ואם כן - מה תנאי החזקתם על-ידי ההרצוניים?

מה בדבר החזרת שכר-הלימוד לטותם ההורים
אשר טיילו עבור ילדיהם שלמדו בגן-הילדים במסגרת חוק חינוך חובה,
לאחר שבוטלה הוראת-השעה שחייבה את ההורים בכר-לימוד?

ידוע לי, כי בתל-אביב נערך השנה סקר של
גני-ילדים פרטיים ומתוך כ-70 גנים שנסקרו הוכרו רק כ-20. מה הן
הזכויות שהכרה הזאת מעניקה לגנים הפרטיים?

מה הטעם בקשר לפנסיה לגבנות?

או.

ה. נכד: מני מצינת המפוק את קבלת התוסף על קייטנות לילדי בתי-הספר, אך לא התברר לי מתוכו מה ביחס לקייטנות לילדים בביל חיבור חובה הלוטדים בגני-ילדים. האם ימנע הצעות לערוך קייטנות גם עבורם ומה כן - כיצד?

ג. הפטיון: בקשר עם הידיעה בעתונות כי משרד החינוך מתכוון לארגן גם בחדשי הקיץ כיתות לילדי עולים, ברצוני לשאול מי ילמד ילדים אלה ומה תקיף תכנית הלימודים?

ד. אנשינו: ברצוני למסור לחברי הוועדה את תשובותיו של מנהל שירות השידור על השאלות שבשאלו בקשר ל"קול-ישראל".

לשאלתה של חה"כ פרסיץ במיזה נוסף בוצעו הקייטנות בשירות השידור והאם נסיכת הכפילות בין שידורי "קול-ישראל" ו"קול ציון לגולה" ו"גלי צה"ל", עונה מנהל שירות השידור: "הקייטנות שביצעו בתקציב "קול ישראל" נעשו רק לאחר שיחות והתייעכויות סדורות עם בניבי משרד החינוך ומשרד ראש הממשלה. בהתחלה ביקש משרד החינוך קיצוץ גלובלי של סכום לא קטן. הצלחנו להקטין סכום זה ומפילו מזו עמדנו לפני אפשרות של פיזור עובדים כדי להגיע לסכום זה. לאחר שהממשלה נקטה בעמדה של קייטנות מטרדיים ולא לפי יחידות, באתנו לידי הסכם עם משרד ראש הממשלה לחלקו של "קול-ישראל" יהיה קיצוץ השעה מ-11 עד חצות. קיצוץ זה כולל גם השתתפות משרד הדואר בשירותים הטכניים ל"קול-ישראל" בשעה זו.

באותה ההזדמנות דברו על הפיזור בינינו לבין "קול ציון לגולה", כדי למפטר חסכון הרבה יותר גדול בהון הלאומי, מזה הנדרש מהתחלת הדין עם משרד החינוך. ברור זה נמצא בעת בתהליך של שיחות נוספות עם הסוכנות. אבל לפי שעה ייבני רומא בכונות מצד הסוכנות לפיזור שלם. הם סוכנים לפיזור חלקי בשליש מסוייטים. לא דובר על פיזור "גלי צה"ל" עם "קול ישראל".

לשאלתה של חה"כ רוזנאל-נאור מי הארמי לתכניות "חץ וקשת", עונה מנהל שירות השידור: "התכנית "חץ וקשת" היא תכניתה של "גלי צה"ל" ויש לפנות אליהם לקבלת מינופורמטיה".

לשאלתו של חה"כ רפאל, משרד ראש הממשלה התחילו את הקייטנות דווקא ברשבות המקרא, עונה מנהל שירות השידור: "לא נכון לומר שהקיצוץ הראשון ב"קול ישראל" היה בפרשבות מפרקי הידום בלבד. בתכנון תכניותינו לחדשי הקיץ הוצעו מספר תכניות. הסיבות היות יזונות בקשר לכל תכנית ותכנית, והוא הדין בקשר לתכנית "גלי תורה".

לעומת זאת, בהתחשב עם הצורך לתת לעם לימוד תורה בצורה פופולרית השווה לכל נפש, הכנסנו תכנית שבועית של לימוד תורה על-ידי גב' נחמה ליבוביץ. התכנית הראשונה בכדרה יודרה ביום ב' שעבר, 4.6.56, וכבר זכתה להצלחה ולתגובות חיוביות."

יולבת-הראש שאלה על דבר הפגמה המזרחית בבתי-הספר התיכוניים. מנחה זו הוקמה רק בשנת הלימודים הנוכחית והיא קיימת בשלושה בתי-ספר תיכוניים: בבית-הספר הרימלי במיפה, בבית-הספר התיכון בבית-הכרם ובגימנסיה העברית בירושלים. ב-5 בתי-ספר אלה לומדים במסגרת המזרחית בסך הכל 20 תלמידי דתם הינם סטודים מנחה בפרדת, אלא לומדים את מקצועות הלימוד שעות מספר ללבוש.

ההישגים הראשונים הם טובים. בתי-הספר והמורים מקווים כי מנחה זו תפתח, אך במשרד החינוך והתרבות לא הבענו עדיין לגיבוש תכנית הלימודים. תכנית הלימודים תכליל לבתי הספר התיכוניים חוצה לאורך בעוד שבועיים-שלושה, אך אין היא כוללת עדיין תכנית לימודים למנחה מזרחית, כי לא היינו סוכנים בעוד מועד לעדינת תכנית זו.

או.

א. רזיאל-נאור:

בזמנו, לא הצטמצם החוב למדעי הסדרה שבאוניברסיטה העברית בלימוד השפות השמיות. אלא הפרופיסורים שלימדו באוג זה היו בעלי מידעולוגיה מסוימת והשפיעו טרונם וסדעותיהם גם על תלמידיהם. קו זה אשר שרר בחוג למדעי הסדרה היה ידוע בקו של "ברית שלום".

האם פסרד החינוך עם לב לכך שלא יהיה קו זה אודר למגמה המזרחית בבתי-הספר התיכוניים?

ד"ר אבידור:

הפרופיסורים של האוניברסיטה העברית אינם מלמדים בבתי-הספר התיכוניים, על-כל-פנים נשים לב להערתה של חה"כ רזיאל-נאור.

שאלת סמינר בית-הכרם.

לפני קרוב ל-4 שנים נערך בין משרד החינוך והתרבות לבין האוניברסיטה העברית הסכם בדבר הקמת בית-הספר לאיגוץ יסודי. ההסכם נערך לתקופה של 5 שנים, כנסיון ראשוני, על-מנת לקבוע את צורת בית-הספר לחינוך. לפי ההסכם כולל בית-הספר לחינוך חמש מחלקות: המחלקה הראשונה שהיתה כבר קיימת במסגרת האוניברסיטה היא המחלקה להכשרת מורים לחינוך התיכון ולבתי-סדרים לטורים; המחלקה השניה שנוסדה בעקבות ההסכם היא המחלקה להכשרת מורים לחינוך יסודי; המחלקה השלישית - להכשרת גננות; המחלקה הרביעית להשתלמות; המחלקה החמישית להכשרת מורים לחינוך טכנולוגי. צריכה היתה להיות מחלקה נוספת, מחלקה למחקר, אשר נבצר להקיסה מוך התקופה הקצרה.

הניסוי העיקרי צריך היה להערך במחלקה לחינוך יסודי, כי לא רק הרצון למנוע הקמת מספר מוסדות קטנים להכשרת מורים היה המניע לשיתוף-הפעולה בין משרד החינוך לבין האוניברסיטה; מטרתו העיקרית של השיתוף היתה להעלות את הרמה של הכשרת מורים. הוואלט שלא זו בלבד שהכשרת המורים בבית-הספר לחינוך תיטען שלוש שנים במקום שנתיים, אלא גם הצביון שלה יהיה אקדמאי יותר, כדי שבוגרי בית-הספר יוכלו לכהן לא רק כמורים בכיתות גבוהות של בית-הספר היסודי, אלא גם כמנהלים, מפקחים ואנשי מחקר.

הואיל והשנים הראשונות לקיום בית-הספר

היו במחויבת נסיון, לא היתה דרך פעולתו ברורה לנו די צרכה. החלטנו ששלוש שנות הלימוד לא תהיינה רצופות, אלא התלמידים ילמדו שנתיים, יצאו לעבודה מעטית לשנתיים-שלוש ובתום תקופה זו ישובו לבית-הספר לשנת הלימודים השלישית; בסיום הלימודים יקבלו תואר אקדמאי שטרם הוחלט עליו, כיוון שהיתה שהות של שנים מספר.

אולם כבר בשנת הלימודים השניה נתברר לבני

חלק ניכר מהתלמידים שהם בתום שנת הלימודים השניה יצאו לעבודה לא ישובו כבר לבית-הספר לשנה השלישית. מהם אמרו כי רוצים להקדים ולצאת להוראה ואינם מעוניינים בתואר אקדמאי; היו גם כאלה שצריכים היו ללכת לצבא. על כן הודענו בשנה ששברה שאלה הרוצים ללמוד שלוש שנים בראשית יוכלו לעשות כן.

מטפחתה שנת הלימודים השלישית התעוררה

בעיה של תכנית לימודים, מפני שאם בשתי שנות הלימוד הראשונות היתה ההדגשה על גותם המקצועות הנלמדים כרגיל במספרים, כמו מתודיקה של ההוראה וכו', הנה בשנה השלישית רצינו להקנות לתלמידים גישה אקדמאית יותר למען יוכלו להמשיך אחר-כך בעבודת מחקר. על כן צריך היה לצרף את תלמידי השנה השלישית לחוגי הסטודנטים באוניברסיטה הלימודים זו היתה השלישית, כתוצאה מכך נתגלו קשיים טכני סוגיים; ראשית, היה הכדל בגיל בין תלמידי בית-הספר לחינוך אשר לא שירתו עדיין בצבא; לבין הסטודנטים בשנה השלישית, שרובם כבר סיימו את שירותם הצבאי. ההכדל בגיל היה בערך בשנתיים-שלוש והוא הורגש בהתפתחות הכללית של התלמידי בית-הספר לחינוך.

ללימודיהם

ד"ר מבידור:

שבית,

תלמידי האוניברסיטה בנה השלישית אשר צריכים היו ללמוד יחד עם תלמידי בית-הספר לחינוך התבסס יותר בלימודים במסגרת סמינרים, בחוגים אוניברסיטאיים ועל כן ההבדל בין שתי קבוצות התלמידים היה לא רק בגיל, אלא גם בדרכי הלמידה. כתוצאה מכך חירו הפרופיסורים באוניברסיטה את דעותי שכדאי מולי להפריד בין תלמידי האוניברסיטה לבין תלמידי בית-הספר לחינוך גם בשנה השלישית ולהקים עבור האחרונים חוגי לימוד נפרדים.

בעיות אלו הביאו לידי דיונים ממושכים, ובינתיים הגיעו תלמידים אחדים בבית-הספר לחינוך לידי בחינות סיום. בסיבט של האוניברסיטה בתקבלה החלטה האומרת כי בוגרי בית-הספר לחינוך יקבלו תואר מקדמאי השווה אמנם בערכו לתואר הטוענק לבוגרי האוניברסיטה, אך שונה ממנו בשטח, וכי יהיה זה תואר "בוגר חינוך" או B.E.D. במגבלות. ישנו ערעור על שמו העברי של התואר אשר יוענק לבוגר בית-ספר לחינוך. בעת חלוקת תעודות האחרונה באוניברסיטה הוענק התואר ל-3 בוגרי בית-הספר לחינוך.

בשנה שעברה, שהיתה שנה חביעית לקיום ההסכם בין משרד החינוך לבין האוניברסיטה, נתקבלו על-ידי המוסדות ההחלטות הבאות:

א) הוקמה ועדה מסותפת של משרד החינוך והאוניברסיטה העברית אשר עד חודש נוקטובר שנה זו צריכה להביע הצעות מגובשות לקביעת דמותו של בית-הספר לחינוך מטעם הלימודים תשי"ז, לפי ההסכם החדש.

ב) בישיבת חבר הנאמנים של האוניברסיטה שהתקיימה לפני שנה הציג שר החינוך דאז, הפורפיסור דינור, כי תוקם באוניברסיטה פקולטה לחינוך, כפי שקיימת, למשל, פקולטה לרפואה. הצעה זאת בתקבלה באופן עקרוני על-ידי חבר הנאמנים. עתה, לרגל הדיונים על בית-הספר לחינוך תבע שר החינוך, מר ארן, טענת האוניברסיטה כי יוחלט לאתר על הקמת פקולטה לחינוך. הסנה של האוניברסיטה החליט עקרונית על הקמת הפקולטה לחינוך. פירוש הדבר שהאוניברסיטה תנה שכמה לא רק למען החינוך התיכון, כי אם גם לחינוך היסודי.

ג) הוחלט כי לשנת תשי"ז יחלקו התלמידים הנרשמים לבית-ספר לחינוך לשתי קבוצות. בקבוצה אחת ילמסכו הלימודים שלוש שנים ובסיומם יקבלו התלמידים תואר "בוגר חינוך". קבוצה זו תהווה חלק מהמחלקה להכשרת מורים לחינוך התיכון שליד האוניברסיטה. יתקבלו אליה בעיקר תלמידים ססימו את שירותם הצבאי ועל כן גילם גבוה יותר מגיל התלמידים שנרשמו עד כה לבית-הספר לחינוך ורשתם תהיה שווה לזו של תלמידי האוניברסיטה האחרים. ועדה מסותפת למשרד החינוך ושל האוניברסיטה תקבע את תכנית הלימודים בקבוצה זו.

התלמידים אשר יירשמו לקבוצה השניה ילמדו שנתיים בלבד. לקבוצה זו יתקלו מועמדים צעירים יותר, אשר טרם שירתו בצבא, ובסיום שתי שנות הלימוד הם יקבלו תעודת הוראה רגילה הטעניקה להם משרדות להורות בבית-ספר יסודי.

גם הקורס הדו-שנתי וגם הקורס התלת-שנתי יהוו חלק מבית-הספר לחינוך, דוגמת המחלקה לחינוך התיכון הקיימת עתה במסגרת האוניברסיטה וסחלקות חינוך אחרות.

קיימת עתה ועדה פריטטית של משרד החינוך והאוניברסיטה וזוהי מקווים כי בסתיו נוכל על-יסוד מסקנותיה של ועדה זו לקבוע את דמותה של הפקולטה לחינוך העומדת להפתח בקרוב.

היו"ר פרסיץ: בעבר עתה לסדר-יומה של הוועדה, אך בהחמת הישיבות הקרובות, בשבוע הבא או בשבוע שלאחריו נקיים דיון בשאלת סמינר בית-הכרם.

או.

היו"ר פרסיץ:

לידיעת כולנו הובאו תשטת הסטודים אשר נתפרסמו ב"הצופה" בענין מעליות בין חינוך ממלכתי לחינוך ממלכתי-דתי, אם דברים אלה שקר הם י להעמיד לדין את האחראים לפרסום זה ולעתון, המסמיצים את סדרד החינוך ואת מדינת ישראל, אם אמת הדבר - עלינו לכבד פנינו בקרקע. לא יתכן שיסמיכו בהשטמות אלה בלי בירור יסודי ומעסיק של ההשטמות, כי זי-הבחרת הטוב מיננה לטובת החינוך.

שר החינוך והתרבות:

אני מתיחס בדברי למאמרו הראשון של מר ש, אבידור אשר הופיע ב"הצופה" ביום

4.5.56, בו נאמר:

"בין דם לדם ובין ילד לילד: מלמלי היה בא מישהו, ויהיה זה האיש הנאמן עלינו ביותר ומספר לנו, כי בישראל אין מקיטים במי-שיטוט ליד בית-ספר טטום שהוא בית-ספר דתי ורואים בחיטולו; כי בישראל סוגרים את המים לבית-ספר טטום שהוא בית-ספר דתי ובדרך זו מפטר לקרב קצו..."

היות ולפי חוקי מדינת ישראל מסוד לשר החינוך להתבטא בביטויים מנטי-חינוכיים נטנע אני מלכנות את הדברים האלה בטטם הנכון, מולם ביחס אליהם ברצוני להביא כמה עובדות.

בזמן האחרון מטפל סדרד החינוך באופן אינטנסיבי בשאלת בדיק-בית של בתי-הספר המוחזקים. כבר בהרצאתי בכנסת מטדתי כי חלקם של בתי-הספר המוחזקים בעגמת-הנפט הוא הרבה יותר גדול מחלקם של בתי-הספר המוחזקים בדין. מבקר המדינה המציא לנו דין-וחשבון על הביקורת שערך ב-10% מבתי-הספר המוחזקים, היינו - ב-23 בתי-ספר סתוך 230 בתי-ספר מוחזקים הקיימים בארץ. בדין-וחשבון מציין מבקר המדינה שורה של בתי-ספר בהם לא מצא בתי-שיטוט וגם לא ביוב, ובגותיהם טעונים תיקון. על-טנת לרכז אמצעים לפתרון-טה של בעיית אלן ובקבות דין-וחשבון של מבקר המדינה, תבעתי מהמפקחים המחוזיים כי ימציאו לי פרטים על התיקונים הדרושים ועל הסכומים הדרושים לביצועם.

הרשימות אשר הוטצו לי על-ידי מפקח מחוז הדרום כוללות תיקונים שורשיים בסניטציה ובהיגיינה של בתי-הספר המוחזקים, ובתוך זה גם הקמת תאי במי-שיטוט. לפי רשימה זו יש לבצע בסחוז הדרום תיקונים יטודיים ב-22 בתי-ספר יטודיים, מהם 9 בתי-ספר ממלכתיים-דתיים ו-13 בתי-ספר ממלכתיים כלליים.

לפי הרשימה שנתקבלה ממפקח מחוז המרכז, יש לבצע תיקונים יטודיים ב-118 בתי-ספר מוחזקים אשר בסחוז זה, מהם 53 בתי-ספר ממלכתיים-דתיים ו-65 בתי-ספר ממלכתיים.

לקחתי את רשימות התיקונים בשבי המוחזקות הללו כדי להדגים לחברי הוועדה טהו הטצב. אינני יודע טיהו האיש אשר כתב טטטרים אלה, אבל ידוע לי מי אחראי לעתון שפרסם אותם. נדמה לי כי לא קרה עוד כדבר הזה בתולדות העמותות האגונה בארץ. אני חושב כי טה שנכתב במאמר זה הוא הוא עלילת דם. אני עורך ביקורים בבתי-ספר, ולא דק בבתי-ספר באזור תל-אביב וחיפה. בביקורי האחרון הייתי בגאר-יעקב בו ישנם שלוש בתי-ספר יטודיים: אחד ממלכתי, אחד ממלכתי-דתי ואחד של אגודת ישראל. הדבר הראשון בו נתקלתי בשלושת בתי-ספר אלה, טווה בטווה, היה הטחסור בבתי-שיטוט.

לא ברור לי מדוע כותב מאמר זה לא עמד על המחסור בריהוט ובציוד לבתי-הספר, כי בשטח זה יש לנו קטיים רביים. מולם יכול אני להודיע בבטחון סוחלט כטעט כי בעתיד הקרוב ביותר תחול התקדמות ניכרת טאד בבדיק-בית של בתי-הספר. ראטיית, מטתדלים אנו כי כל האספקה הדרושה לטנת הליטודיים הבאה תגיע לבתי-הספר חודט לפני פתיחת טנת הליטודיים ולא חדטים מספר לאחר תחילת הליטודיים, כפי טזה קרה בעבר, בגלל סיבות טוביטטיביות טונות.

או.

שר החינוך והתרבות: שנית, סבור אני כי השבוע נגיע לידי הסכם עם משרד האוצר, לפיו נוסף על 45,000 לירות המיועדים בתקציב לבדק-בית של בתי-הספר המוחזקים, נקבל לפחות עוד 200,000 לירות לפטרה זו. פירוש הדבר כי נוכל להקדיש לכך כרבע מיליון לירות ואני מקווה כי תוך שלושה חודשים נעשה הכל מה שניתן לעשות כדי שגבות בתי-הספר לא ידלפו, כדי שיהיו בתי-הספר בכל בתי-הספר ועוד תיקונים דומים.

אני מודיע בזה כי כל בתי-הספר - דינם אחד והייתי חושב לי זאת לעלבון אילו הצטרפתי על הפתוב במאמר זה.

מתקציב הפיתוח קיבלנו לינה זו סכום של 350,000 לירות לשיכון בתי-הספר המוחזקים. קיימת ועדה המהליטה על חלוקת כסף זה בין בתי-הספר והצעותיה טובאות אלי לפני האיטור הסופי. כאשר הובאו אלי ההצעות לשנה זו היתה שאלתי הראשונה: מה מחוז בתי-הספר המסלכתיים הדתיים בכלל בתי-הספר המוחזקים הנהנים השנה מתקציב זה. שאלתי שאלה זאת מתוך הגנה על המיעוט. אולם לאחר שנאמר לי כי אחוז בתי-הספר המסלכתיים-הדתיים בין כלל בתי-הספר הנהנים השנה מתקציב הפיתוח מגיע ל-40%, שאלתי אם אין בזה טעום קיפוח בתי-הספר המסלכתיים. סר שריד, אשר הביא לפני את הצעות הוועדה, אמר שאין חלוקת הכסף בין בתי-הספר המסלכתיים למסלכתיים-דתיים נעשית לפי היחס של 77%:23%, אלא הוועדה מחלקת את הסכום לפי הצרכים הטמטיים והיא טענה כי לאור טענם של בתי-הספר הדתיים יש להגדיל את ההקצבה לשיפור שיכונם. אני טמח טמד שמר אונא נמצא במשרד החינוך ולכן יכול הוא להעיד מה יחסו של משרד החינוך לבעיות החינוך המסלכתי-הדתי.

אשר להצטת תביעה טמפטית נגד הממוציאים לכתיבת המאמרים האלה ופרסומם - נכרר זאת.

אולם לגופו של ענין אומר אני, עם כל הכבוד לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, כי המאמרים האלה הם עלילה שפלה, מחסור וצרות קיימים בכל הטקומות, ברוב בתי-הספר, וחברי הוועדה בוודאי יודעים על כך. הודעתי כבר טעל בטת הכנסת, בתשובה לחה"כ רפאל, כי ביטול הזרמים בישובי-העולים הוא דבר "מחוספס" טמד. עסקני הפועל המזרחי טוענים כי קיים לחץ טמד אנשים המעוניינים בחינוך המסלכתי הכללי. לעומת זאת חוזר אני ואמר טמד עסקני החינוך הדתי בעטו ובריים שלא ייעטו, אם כי השנה אולי פחות טמד בשנים שעברו. נדטה לי כי השנה היו טכסוכים רק ביחס ל-12 בתי-ספר ואני סברך על כך כי המדובר היה ב-12 בתי-ספר ולא יותר. ראיתי את ההסכם שנערך בין תנועת הטוטבים של המסתדרות לבין תנועת הטוטבים של הפועל המזרחי להסדר היחסים בחינוך בישובי-העולים כדי למצוץ פראות בטטח זה.

אני חוזר ואמר שאני רגיש טמד לבעיות החינוך המסלכתי-הדתי ואני טגנה בכל לשון של גיבוי את המאמרים על בעיות החינוך שנתפרטטו ב"הצופה".

י. רפאל:

גם אני סבור שסדרת המאמרים אשר נתפרטטה ב"הצופה" סכילה חוטט המטטה חטור טמד ואי-מפטט לעבור לסדר-היום על מאמרים אלה, המטאירים דוטם שהכותב אותם מטמטך על עובדות. כמו כן, העתון בו התפרטטו המאמרים אינו עתון-רחוב וכותב המאמרים חתם עליהם בטטו. העתון הוא עתון קואליציוני שיטנה עליו אחריות סטוייטת. אני גם ראיתי אחד המאמרים מהליצרה זו בעתון בחוץ-לארץ.

אני טמח טמד על יזטתה של יוטבת-הראט אשר סבורה שאין לעבור על מאמרים אלה לסדר-היום. אני לא בדקתי את החומר הטובט במאמרים הללו ואינני יכול לומר שהוא נכון; אני גם אינני יכול לומר כי הוא אינו נכון - אינני יודע כי לא בדקתי זאת. התלונות המפורטות במאמרים בחלקן הגדול אינן טתיחסות לפעולתו של משרד החינוך, אלא הן טכוונות לטועצות המקוטיות, לטנהלי לטכות העבודה, לטדריכים, לטוסדות הנהנים טמטיכת משרד הטעד, לטירותי הבריאות וכו'.

בקטר לזה גרצוני לציין כי לפני טבויעיים הטמטפתים ככטם עסקני החינוך הדתי וטמעתים טם עובדות מסטרות-טער, טטעותי טם, לטטל, כי באור-עקיבא לא נלקחה לביית-החולים אטה אשר עטדה ללדת, הואיל ורטטה

• רפאל:

את ילדה לבית-ספר מסלכתי-דתי. לצערי, מקרה זה נכון ויש עליו עדות מהיטובה.

בזמנו הגשתי למד החינוך רשימה של תלונות רבות, אך קיבלתי תשובה רק על שלוש מהן. יתכן כי אין התלונות אקטואליות עוד, אך בכל זאת טוב היה לו קיבלתי תשובה על כל השאלות ששאלתי. הצעתי אז לשר החינוך כי תיערך פעם בדיקת תלונות שלא באמצעות שרד החינוך. אינני רואה בזה פגיעה בטשרד או הבעת אי-אמון בו.

התלונות אשר הגשתי לשר לא היו בקשר לריהוט בבתי-הספר או בקשר לטכנים, אלא רק בקשר לרישום לבתי-הספר, והן רק חלק קטן מאד מן התלונות המגיעות אלי. אני אפילו לא מטיב למתלוננים הפונים אלי, מפני שעתה מטפל מר אובא בעניינים אלה ויש לי כל האמון בו כי יטפל בזה כשורה. אינני קובע כי התלונות נכונות, אני רק מדגיש שיש מסר של תלונות מסוג זה, וכדאי שניתן כולנו יד למען שים קץ לאווירה של חשדנות. אפילו אם רק תלויה אחת נכונה, יש לבדוק את הדברים.

אני מציע לעשות נסיון ולבחור בטנים-טלוסה מחברי הוועדה - ואני מסכים כי אנרכי וחכרי לסיעה חה"כ זוטריך לא נהיה ביניהם - אשר באופן בלתי-רשמי, לא בוועדת חקירה, יבדקו כמה מן התלונות. אני מציע, למשל, לבדוק את המקרה שקרה באור-עקיבא וכן את התלונה בדבר צירוש ילדים מהגן בסקיה. לאחר שהוועדה באופן זה תברר כמה תלונות לגופן, נראה מה יש לעשות.

ג. גצרי:
אני סבורה שאין גבול למה שמותר לעשות בארץ. ואין זה מקרה כי המאמרים האלה תורגמו לשפה לועזית ופורסמו בעתון בחוץ-לארץ; המאמרים נכתבו על-מנת שיפורסמו בחוץ-לארץ. אני מניחה שיושב-ראש הוועדה לא היתה מעמידה שאלת המאמרים על סדר-יומה של הוועדה, לו פורסמו בעתון אחר. אולם הם הופיעו בעתון "הנופה" וידוע מי אחראי עבור כל מה שמתפרסם בו. אפילו יצגן עובדות מסויימות אי-אפשר להסכים לכל סגנון ולכתוב דברים כגון "אפליה בין דם לדם" וכו'. העתון הוא האחראי לפרסום המאמרים האלה ולא חשוב מי חתום עליהם. אני מתקשה למצוא את הביטוי הנכון לגינוייה.

אפשר להפיץ סיפורים מסוייפורים טובים ואפשר להגיע גם לסיפור כזה כפי ששמענו עתה מה"כ רפאל, בקשר לאור-עקיבא. האווירה של חשדנות נוצרת על-ידי אלה האחראים לעתון "הנופה".
אני מציע, נוצה להכנס לפרטים ולעובדות. לי המספרים שספר שר החינוך האן. אינני רואה צורך בוועדת חקירה שתחקור את התלונות. אני חושבת כי הצעתו של חה"כ רפאל לסנות ועדת חקירה מבין אנרי הוועדה, פירושה הבעת אי-אמון לסגן שר החינוך לחינוך דתי.

באחת התלונות
ברצוני לדבר כאן לא על אפליות. הנה בתל-אביב הופצו כרוזים בשם ועד ההורים של החינוך הדתי, בהם נאמר כי העירייה הבטיחה לבנות בסביבה בית-ספר מסלכתי-דתי יפה מאד וההורים מתבקשים לרסום ילדיהם לבית-ספר זה. אינני יודעת אם לפי החוק מותר לוועד ההורים להפיץ כרוזים כאלה; אינני יודעת מה לוועד ההורים ולריסום ילדים לבית-ספר,

באזורים מסויימים בתל-אביב, בהם יש גם בתי-ספר מסלכתיים וגם מסלכתיים-דתיים, אין במסגרת הראשונה כיתות של בית-הספר המסלכתי הכללי והאמהות העובדות, הטוכרות לשלוח את ילדיהן לבית-הספר בבוקר, במלצות לרסום אותם לבית-הספר המסלכתי-הדתי. אינני יודעת כיצד לקרוא לתופעה מעין זו, האם אין זו אפליה?

קיימת גם שיטה של יצירת עובדות טוגטרות. בכפר סלמה, למשל, ליד תל-אביב קיים כבר בית-ספר מסלכתי-דתי אחד, אולם היה ברצונו של מישהו לפתוח בית-ספר מסלכתי-דתי נוסף. אין הוא מתייעץ עם איס על מקום מתאים לבית-ספר כזה או אם יש צורך בו, אלא הוא שוכר חדר ובו מקיים כיתה מסלכתי-דתית. זמן קצר לאחר הקמת כיתה כזאת מתלוננים שהנה אין בבתי-ספר מסלכתיים-דתיים בתי-שימוש. כך יוצרים עובדות וכך מלבים את האס.

א.ו.

ד. נצד:

הנה ביקרתי ביבנה וטעמתי שם בית-ספר
מסלכתי-דתי בהנאים טובים מאד ובית-ספר
מסלכתי כללי בהנאים רעים ביותר. האם כתבתי מאמרים על כך? האם
זו הדרך לתיקון המצב?

אנו צריכים להזהר מבעדים המלביים את
האנשים האחראים לעתון "הצופה" רוצים בכך.

א. רזיאל-נאור:

כאשר הובאה שאלת האפליה בחינוך המסלכתי-הדתי
כהצעה לסדר-היום על-ידי חה"כ רפאל תמכתי
בהעברת הענין לוועדה, מטום שהנני מעונינת לא בקביעת עמדה לגבי זה
ולא בהבעת גינוי, כי אם בקביעת עובדות, ואני חושבת שזוהי מטרתה
וזוהי הפקידה של הוועדה. אני גם סבורה כי תפקידו של השר לא לגנות
את מה שמפורסם אלא לקבוע עובדות. אני חושבת כי האחריות לאורירה
שנוצרה סביב שאלת החינוך המסלכתי-הדתי טוטלת במידת-מה
על משרד החינוך, מטום שאין הוא צריך להסתין בשלווה עד אשר טיטהו
יטול את היזמה לידיו. נניח שכל העובדות אשר התפרסמו במאמרים האלה
הן בלתי-נכונות, אך המאמרים פורסמו בחוץ-לארץ ואין הם מוסיפים
כבוד לטדינה. אינני יודעת אם היה זה בניגוד לתפקידו של משרד החינוך
לו היה מודיע ברבים שנתמנתה ועדה שתכליתה לחקור את התלונות, או
אילו הודיע שכל מי שיט בידו לאשר את העובדות האלו נדרש להופיע בפני
שלטונות החינוך ולאשרן. המנגנון והצמרת של משרד החינוך התרחבו
כל-כך שיכולים הם לספל בענין חיוני זה היורד לשרד החינוך.

אני מקבלת את המאמרים שנמסרו על-ידי שר
החינוך; אני מקבלת אותם באהדה גלויה, כי זה מוכיח שיש גיטה ויש
רצון לתקן דברים שהיו קיימים שנים. אבל זה גם טראה שהעובדות
אשר בטטן שנים טענו כי אינן נכונות, בכל זאת התה בהן מידת-מה של
אמת. אינני בטוחה שלא ניווכח עבור זמן מה כי גם בדברים שכיום
רוצים לעבור עליהם לסדו היום היה שטף של אמת.

אני רוצה שועדת החינוך לא תסתפק בהבעת
גינוי, אלא תבחר ועדה מצומצמת בת שנים-שלושה חברים, ואינני סבורה
כי משרד החינוך צריך לראות בזה מטום הבעת אי-אמון לו. אנחנו עובדים
יחד עם משרד החינוך ויש לנו כל העבוד אליו. אולם כשם שהוקמה ועדה
הסברת בעיות בטטח החינוך התיכון, כך צריכה לקום ועדה מצומצמת
לשם בירור התלונות ששר החינוך לא ענה עליהן.

א. גפרית:

הנושא טאנו דנים בו אינו מצטמצם למאמרים
האלה בלבד. טענו בנושא זה את משרד החינוך
לא פעם, והיזמה היתה לא רק בידי יושבת-ראש הוועדה. כל חברי הוועדה
קיבלו דין-וחשבון על החקירה שנערכה בקטר להאטמות בקרית-שמונה.
עלינו להחליט אם יש אמון למשרד החינוך,
אם לאו. אנחנו קיבלנו את הדין-וחשבון של ועדה שטיפלה בענין קריית
שמונה, ואשר השתתפו בה שני חברים - אחד דתי ואחד - לא-דתי. הוועדה
טיפלה גם בתלונות אחרות וטענו שטנה כי אין שחר לכל האיומים שהיו
כביכול בקטר למניעת עזרה מצד העובדת הסוציאלית וטלילת עבודה על-ידי
לשכת העבודה. אם אין לנו אמון בוועדה שהיתה טורכבת מטני אנשים,
כיצד זה יהיה לנו אמון בוועדה אשר יצורפו אליה עוד חברים מספר?
חיינו צריכים להיות טבוטסים על אמון הדדי, על התמונה כי אנשים מסלאים
תפקידם בטטירות ואינם עושים אפליה.

השאלה העומדת בפנינו היא כיצד לטכנע את
חברינו הדתיים שיטהרו את האורירה השוררת סביב מערכת החינוך ולא
יעשו טטעמים טכל ליקוי, כי זה הורס את אטיות החינוך בטדינה.
הייתי בטורה של מקומות שחה"כ רפאל תיאר אותם בטורה טבהילה מסף.
ביקרתי בתענך בטרים עלו לשם 6 נקודות חדשות וראיתי כי לא היה כל
שחר לדיבורים על פטיציות ותלונות מצד ההורים שם. ההורים רצו טילדיהם
קבלו טעורי דת ולרב טקומי ניתנה האפשרות ללמד בבית-הספר, לפי רצון
ההורים. מצד משרד החינוך קיים רצון לספק את תביעות ההורים, כי הוא
יודע שללא שיתוף-פעולה עם ההורים אי-אפשר לחנך את הילדים.

או.

ש. כפרית: אמרתי כבר לחברינו הדתיים שאם רצונם בחינוך טוב, ידאגו שהמורים בבתי-הספר הטכנולוגיים-הדתיים יהיו בעלי רמה נאותה, כי עתה רוב המורים שם הם בלתי-מוסמכים הטכניים כשיטות בחשלות ביותר ולמורים אחרים אין נותנים דריסת רגל. אך מתברר כי המורים הדתיים והלא-דתיים יכולים לעבוד בכפיפה אחת. נכחתי בהשתלמות למורים שנערכה לפני חדשים בבית-הכרם. בהשתלמות השתתפו מורים דתיים ולא-דתיים. בוצרה סדרה מיוחדת מצויינת, כי הם היו שטחים על ההזדמנות שניתנה להם להפגש ולעבוד יחד, זאת אומרת, שאפשר לסבת ליד שולחן אחד ואפשר ליצור שיתוף-פעולה.

הפיכת הרכוש היקר ביותר שלנו לחומר לתכניסים פוליטיים שהורה הרס של יסודות החינוך ואינני יודעת כיצד למנוע סכנה זו, אם חברינו הדתיים לא יהיו תמימי-דעים אתנו בעניין זה.

שר החינוך הודיע לנו שדואגים לאמפקת ציוד לבתי-הספר. התחבורה בבתי-הספר וסניטציה ברועה אינם טובים ולקם של בתי-הספר הטכנולוגיים-הדתיים בלבד. נכון כי ראיתי במוטבה מסויימת גן-ילדים דתי, שהתקיים בצריף קטן ודל והגננת הייתה מחוסרת כל הכשרה פדגוגית, ועבור זה דרשו מן ההורים שכר-לימוד. אך אני חושבת כי זהו אחד המקרים שח"כ נצטרך דיברה עליהם, שמישהו הרוצה בהרחבת החינוך הדתי פתח גן-ילדים בלי להתייעץ עם האחראים לכך.

יש להפסיק את הסערוריה הציבורית בשטח החינוך הסביבתי לסדינה בזק בלבד. לדעתי אין צורך בוועדה חקירה, אני חושבת שוועדת החינוך צריכה לבקר בשורה של מקומות ולראות את מצב בתי-הספר ואת רמת ההוראה, כי עד כה אנו יוצגנו את ידיעותינו סטטיעית בלבד.

ב. אגרי:

סצטערת אני מאד כי על סידרת מאמרים זו שהתפרסמה ב"הצופה" לא באה כל תגובה מצד משרד החינוך, אף שהמאמרים הציגו סדר זה. מולם יותר מזה התערות על עצם פרסום מאמרים כאלה ועל הדרך אותה בחרו מבטלים מסויימים שרצו להביע דרישות לתיקון המצב הקיים בשטח החינוך. עד כמה שזכור לי, טיפלה הוועדה בתלונות על אפליה בחינוך הטכנולוגיים-הדתי לא פעם ולא פעמיים, כי הם פעמים רבות, נדמה לי כי הוועדה הקדישה הסנה לטענה זו את רוב זמנה. זאת אומרת, כי יש לאן להפנות את התלונות, אם ישנן כאלה, ואין צורך לאחוז באותם אמצעי הפרסום ואין ללכת באותה הדרך כדי לתבוע תיקונים, כפי שעשו כותבי המאמרים האלה והמאמרים לעתון בו המאמרים פורסמו. כאשר שאלתי אחד מעובדי מערכת "הצופה" אם העובדות שנזכרו במאמרים הללו נבדקו, ענה לי שהמבטלים העוסקים ב"הצופה" בבעיות החינוך בדקו אותן. זאת אומרת, שלא נכתבו מאמרים אלה על דעת אדם פרטי, אלא הם מהווים ביטוי לדעתו של ציבור מסויים.

חינוך בארץ מרחיבים את הפער הקיימת בין היהדות הדתית לבין היהדות הלא-דתית, אף כי גם היא מסורתית ואמונה על ערכי היהדות. דבר זה לרעתנו הוא, ואני סבורה כי פעולות דוגמת פרסום המאמרים הללו מרחיבות פער זה, המסכן את מיוזג הגלויות מפני שהן גורם ליציאת שני מחנות יריבים. ישנם מבטלים המשטיחים את המורות העובדות ביישובי-עולים בבתי-הספר הטכנולוגיים הכלליים וקוחים להן בשם פרואות. תופעות מעין אלו מביאות גזק לא לחינוך בלבד, אלא לסל האווירה הציבורית.

עניני החינוך הם אחד הדברים החשובים ביותר בקרב העליה החדשה, ואם אין נוהגים בהם בצורה הנכונה עלולים הם להרוס את מפורות השתרשותם של העולים החדשים בארץ.

רווחת דעה בציבור כי עניני הדת הם טבת חלקו של פלב מסויים, הדעה זאת מרחיקה רבים מליטוד ערכי היהדות. היהדות הדתית צריכה לעשות הכל כדי להזים דעה זו ולמנ מסור לה להסתבר בד' אמותיה; לכן מסור גם לעשות מעשים הסעוריים את השנאה

ר. גברי:

ומגבירים את סידור הלכנות.

אני פונה בזה לחברינו הדתיים שינהגו בדרך של חיוב ולא בדרך של שלילה. אם יש דברים שלדעתם טעונים תיקון, יביעו את דרישתם לתיקונים בצורה נגזתה ולא בדרך העלולה לזרוע פירוד.

א. גבריאל:

אינני חושב כי סדרת טאטרים אלה ראוייה מבחינה ספרותית לאותה שיטת-לב המוקדשת לה כאן בוועדה וכן אינני סבור שיש מקום לפתוח בעקבות הפרסומים ב"הצופה" גויכוח על אשיות החינוך בטרינה. אני מסתייג מהצעתם של כמה מחברי הוועדה לסנות ועדת חקירה לבידור המקרים. אני חושב כי הטח הזה של פרסום בדותות דוגמת אלו שפורסמו ב"הצופה" הוא שטח כה פורה ובלתי-תחום שאילו היה משרד החינוך מרשה לעצמו לחטט בספורים כה מוזרים וכה בלתי-אחראים ובלתי-רציניים, אינני חושב שיכול היה לטלא את עבודתו העיקרית שהיא: ביצוע חוק החינוך. משרד החינוך טרוד עתה בפתרון בעיות באמצעות כלים מצוטצמים עד כדי זוועה ובאמצעות תקציב שאינו מאפשר פתרון מלא. ואין הוא יכול לטפל בצד הספרותי והעיתונאי של בעיות החינוך. על כן הלך בדרך הנכונה כאשר לא הגיב על המאמרים האלה ולא נכנס לפולמוס עם האחראים לפרסומם. משרד החינוך מגיב יום-יום ושעה-שעה על-ידי עצם פעולתו השקטה, והוא עוסק בדברים רציניים יותר מבדיקת טענות שאפילו ח"כ רפאל אין לו אפשרות להשיב עליהן.

הייתי פונה בקריאה נטרצת לחברי הוועדה הדתיים שלא יראו עצמם כאחראים לחינוך הדתי דווקא, כי לחינוך הדתי כמו לחינוך הכללי במדינת ישראל אחראי משרד החינוך בתוקף תפקידו.

נמצאים במדינה אנשים רבים שאצלם פצע ביטול הזרמים לא נגלד עדיין. אני חושב שמדינת ישראל עשתה את אחד הצעדים החשובים לקראת עצמאותה הרוחנית על-ידי ביטול הזרמים. הייתי מציע לחברינו הדתיים שלא יראו עצמם ממונים על החינוך הדתי, מפני שכיום אין מקום לעסקנות מפלגתית בשטח החינוך. לא הייתי מציע שהיזמה לתיקונים בשטח החינוך תבוא מצד מפלגות אשר מבחינה היסטורית היו מעונינות בכך. הצד החיובי שבחינוך הוא כי משרד החינוך מבטיח באופן שווה קיום חינוך מטלכתי וחינוך מטלכתי-דתי. הצד השלילי שנזכר הוא כי השמעת המורים והמורות בחינוך איננה מבוצעת על-ידי המפלגות הדתיות בלבד. ישנם גורמים חילוניים, שהם בלי ספק מעוררים על-ידי הגורמים הדתיים, המשמיצים את התי-הספר הדתיים.

ברצוני להעיר הערה בקשר למקרה של קריית-שמונה. מקרה זה נמסר לכירורה של ועדת חקירה, אשר מצאה כי הטענות היו מוצדקות. אולם עברה כבר למעלה מחצי שנה מאז פירסמה הוועדה את מסקנותיה וכל פעולה לא נעשתה כדי לבצען, ולחזור לביתי-הספר המטלכתי הכללי את הילדים שבחטפו סמנו והובאו לביתי-ספר מטלכתי-דתי. בהזדמנות מסוימת נאמר לי, כי ביצוע מסקנות הוועדה מתעכב, מפני שהמדובר באפלייתו לרעה של החינוך המטלכתי ואילו משרד החינוך רגיש יותר למקרי אפליה לרעת החינוך המטלכתי-דתי, הואיל ובמקרים אלה עומד הוא תחת לחץ כבד של גורמים המעונינים בחינוך המטלכתי-הדתי. מסיבה זו לא ננקטה כל פעולה לביצוע המסקנות בקשר לקריית-שמונה. תשובה נוספת שניתנה לי הייתה, כי ישנה פעילות פנימית בקרב המנגנון הנמוך המבצע את המסקנות הלכה למעשה.

אפליה חמורה זו לא באה על תיקונה וההבדל בינינו לבין אלה הדואגים לחינוך הדתי הוא בכך שלא פירסמו טאטרים בעתונות בנושא זה, לא בחרנו בדרך השחצנית. הייתי מסכים לזה כ רפאל אם היה מציע שתקום ועדת חקירה אשר תחקור בקרב החוגים הדתיים מי הם האנשים הכותבים מכתבים ומטרידים עובדי ציבור בבדיקת חומר שאינו עומד אפילו בבדיקה שטחית. אם התבועה הזאת של שולחי מכתבים היא ספונטאנית, הייתי מציע לתת להם שעורים באחריות ציבורית ובסיבוד מינימלי של המוסדות האיבוריים.

שר החינוך והתרבות: הבירור בוועדה אינו חופף את הפעולות בהן נוקט ג'ינתיים משרד החינוך.